

Text till bildspel om

Planering och dimensionering – ändringar i skollagen

Bild 1

Rubrik

Bild 2

Riksdagen har fattat beslut om ändringar i skollagen kring gymnasial utbildning i gymnasieskolan och komvux. Ändringarna ska öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.

När huvudmän som bedriver utbildning på gymnasial nivå bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas ska de bland annat väga in både elevers efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Lagändringarna börjar gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

Bild 3

Arbetsmarknadens behov ska få betydelse när kommuner, enskilda huvudmän och regioner planerar och dimensionerar vissa utbildningar inom gymnasieskolan och komvux.

Varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner om uppgifter i gymnasieskolan och komvux.

Bild 4

Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt samverkansavtal). De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansavtal för utbildningen. Det primära samverkansavtalet ska avse planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Det är även möjligt att sluta sekundära avtal med kommuner utanför samverkansområdet eller regioner. Sådana avtal kan även slutas om annan utbildning i gymnasieskolan.

Bild 5

Information från en huvudman ska tydligt ange utbildningens inriktning och vad utbildningen kan leda till. Det gäller vid erbjudande av nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion.

Bild 6

För att en enskild ska ges godkännande som huvudman för gymnasieskola krävs det att utbildningen bidrar till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fyller ett arbetsmarknadsbehov.

Bild 7

När en kommun bedömer om eleverna erbjuds ett allsidigt urval av utbildning får kommunen ta hänsyn till utbildning som erbjuds av enskilda huvudmän med skolenheter i kommunen eller i en annan kommun inom ett primärt samverkansområde som kommunen ingår i.

Bild 8

Regeringens proposition 2021/22:159

Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning

Bild 9

Förändringar i skollagen - gymnasieskolan

Bild 10

Kommunerna ska genom avtal med minst två andra kommuner samverka om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett så kallat primärt samverkansområde. Det primära samverkansområdet ska för gymnasieskolan omfatta nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformad för en grupp elever. En kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

Källa: 2 kap. 2 a, 2 kap. 2 b §§, 15 kap. 30 a, 15 kap 30 b §§, 15 kap. 31 a §, 15 kap. 32 a §, skollagen

Bild 11

Samverkansområden kan utformas efter kommunernas förutsättningar och behov. Kommunerna väljer själva vilka andra kommuner de ska sluta avtal och samverka med i det primära samverkansområdet. Samverkansområdena kan vara samma för gymnasieskolan och komvux, men de behöver inte vara det.

Bild 12

Utöver ett primärt samverkansavtal finns även möjlighet att sluta sekundära avtal med andra kommuner eller med en region.

Bild 13

Förändringar i skollagen – Vuxenutbildning

Bild 14

Kommunerna ska genom avtal med minst två andra kommuner samverka om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett så kallat primärt samverkansområde. För komvux ska avtalet omfatta yrkesämnena och sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux på gymnasial nivå. Varje samverkande kommun ska erbjuda all sådan yrkesutbildning som anordnas av huvudmännen i det primära samverkansområdet.

Samverkansområdena kan utformas efter kommunernas förutsättningar och behov. Kommunerna väljer själva vilka andra kommuner de ska sluta avtal och samverka med i det primära samverkansområdet. Samverkansområdena kan vara samma för gymnasieskolan och komvux, men de behöver inte vara det.

Utöver ett primärt samverkansavtal finns även möjlighet att sluta sekundära samverkansavtal med andra kommuner eller regioner.

De nya bestämmelserna i skollagen innebär också att kommunerna ska ta hänsyn till både vuxnas efterfrågan och behov av utbildning, samt arbetsmarknadens behov när de bestämmer vilken yrkesutbildning och hur många platser de ska erbjuda.

Bild 15

En kommuns erbjudande av yrkesutbildningar ska omfatta all sådan utbildning som anordnas i det primära samverkansområde som kommunen ingår i. Det innebär att det ska vara möjligt för en vuxen som är behörig att fritt söka yrkesämnena och sammanhållna yrkesutbildningar som erbjuds i det primära samverkansområdet. Hemkommunen ska åta sig att svara för kostnaderna för en elevs utbildning avseende ett yrkesämne eller en sammanhållen yrkesutbildning i en annan kommun inom det primära samverkansområdet.

Nuvarande regler för mottagande, urval och antagning inom komvux ska gälla precis som tidigare. Att hemkommunen står för kostnaderna innebär precis som idag att den eleven ingår med alla andra elever när det gäller mottagande och antagning, inklusive konkurrens om platser vid ett eventuellt urval.

Sökande kan ha rätt att delta i utbildning i en annan kommun än hemkommunen, även om utbildningen erbjuds av hemkommunen. Detta gäller om utbildningen avser yrkesämnena eller en sammanhållen yrkesutbildning, och den andra kommunen ingår i samma primära samverkansområde som hemkommunen.

Källa: 20 kap. 16 a, 19 d, 21, 21 a och 22 §§ skollagen.

Bild 16

Sammanhållna yrkesutbildningar införs i skollagen. En sammanhållen yrkesutbildning består av en kombination av nationella kurser som är relevanta för ett yrkesområde. Sammanhållna yrkesutbildningar kan ges i komvux på gymnasial nivå och i komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Utbildningen kan utformas som en nationell sammanhållen yrkesutbildning eller vara utformad av en huvudman.

Det införs även ett krav på arbetsplatsförlagt lärande (apl) i skollagen, en del av utbildningen i en sammanhållen yrkesutbildning ska genomföras som apl. Omfattningen apl för varje elev vara minst 15 procent av den sammanhållna yrkesutbildningen. Det är rektor som beslutar vilka kurser eller delar av kurser som ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande. Om det är lämpligt med hänsyn till elevens behov och förutsättningar och om eleven begär det får rektorn även besluta att apl ska omfatta mindre än 15 procent av den sammanhållna yrkesutbildningen eller undantas helt.

Källa: 20 kap. 6 a och 6 b §§ skollagen samt 2 kap. 10 a, 10 b, 27, 28 och 29 §§ förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Bild 17

Förändringar för samtliga huvudmän

Bild 18

En del i dessa förändringar är att huvudmännen ska ta hänsyn till både ungas efterfrågan samt arbetsmarknadens behov när de bestämmer vilken utbildning och hur många platser de ska erbjuda.

Bild 19

Det finns undantag på kravet om samverkan. Om utbildningen som erbjuds av tre kommuner i samverkan skulle innebära att en väsentlig andel av de personer som ska ta del av utbildningarna får en resväg med allmänna kommunikationer mellan hemorten och utbildningsorten som normalt är mer än två timmar i vardera riktningen, kan en kommun ingå ett primärt samverkansavtal med endast en annan kommun i stället för minst två. Kravet på samverkan med ett primärt samverkansavtal gäller inte Gotlands kommun.

Bild 20

I den information som huvudmannen ger om sin gymnasieutbildning ska det tydligt anges vad utbildningens inriktning är och vad utbildningen ska leda till.

Källa: 15 Kap. 8 a § skollagen

Bild 21

Om en enskild huvudman ansöker om godkännande hos Skolinspektionen för utbildning i gymnasieskolan har det tillkommit nya bestämmelser, utöver de som redan gäller.

Enligt de nya bestämmelserna ska utbildningen bidra till att dels möta ungdomars efterfrågan, dels fylla ett arbetsmarknadsbehov för att godkännande ska lämnas. Detta träder i kraft 1 juli 2023.

Källa: 2 Kap. 5 § skollagen

Bild 22

Skolverkets stöd och aktiviteter

Bild 23

Skolverkets har sedan juni 2022 i uppdrag enligt instruktionen att kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag.

Myndigheten ska kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag som behövs till stöd för huvudmännens planering, dimensionering och erbjudande av utbildning som avser

1. gymnasieskolans nationella program,
2. gymnasieskolans introduktionsprogram programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever,
3. gymnasiesärskolans nationella program, och
4. yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Planeringsunderlagen ska ge alla huvudmän som bedriver gymnasial utbildning bättre planeringsförutsättningar så att utbudet på ett bättre sätt motsvarar både elevers efterfrågan av utbildning och arbetsmarknadens kompetensbehov.

Planeringsunderlagen kommer att tas fram för varje län och ge information om utbud av utbildning, elevers efterfrågan, hur utbildningarna bidrar till att fylla de kompetensbehov som finns, samt prognoser om framtida kompetensbehov.

Planeringsunderlagen kommer också att innehålla bedömningar om justeringar i utbildningsutbudet. Bedömningarna kommer att vara en sammanvägd bedömning utifrån den information vi har om arbetsmarknadens kompetensbehov och hur utbildningarna bidrar till att fylla dem, samt den information vi har om elevers efterfrågan och behov av utbildning.

Skolverket kommer i våra bedömningar peka på vilka utbildningar som behöver öka eller minska, och vilka som kan behålla på samma nivå.

Huvudmännen kan använda planeringsunderlagen som stöd för sin långsiktiga planering av utbildningsutbudet, som ska ske i samverkan inom det samverkansområde som man ingår i.

Målet med planeringsunderlagen är att de ska bidra till att bredda utbildningsutbudet för de som vill och behöver gå en utbildning på gymnasial nivå. Det ska också bidra till att säkerställa att de utbildningar som finns också möter ett arbetsmarknadsbehov.

Skolverket kommer att tillgängliggöra de första planeringsunderlagen under hösten 2023.

Efter att Skolverket har tillgängliggjort underlagen kommer vi att genomföra regionala träffar där vi bjuder in alla huvudmän i länet för att föra dialog om innehållet i underlagen, Skolverkets bedömningar om justeringar i utbildningsutbudet. Vid dessa tillfällen kommer huvudmännen att kunna delge synpunkter och bidra med kunskap om det regionala sammanhanget och vilka förutsättningar och behov som råder.

Vi hoppas att dessa regionala träffar kan bidra till att stimulera regional planering och samverkan mellan huvudmän. Träffarna kommer vara ett forum för alla huvudmän, offentliga såväl som enskilda att samarbeta och tillsammans beakta behoven av justeringar i utbildningsutbudet.

Bild 24

Mer information på följande webbsida.

Mailadress till funktionsbrevlåda.

Bild 25

Närliggande aktiviteter på Skolverket

Bild 26

Tidslinje över lagändringar och Skolverkets stöd

Bild 27

Skolverkets slutbild